

Časopis pro horské sporty

40,- Kč / 52,- Sk

duben/květen

TURISTIKA a HORY

Turistika, trekking, VHT, alpinismus, horolezectví

Výpravy ke kanibalům
Test sněžnic
Tupungato – Andy
Víťa Dostál

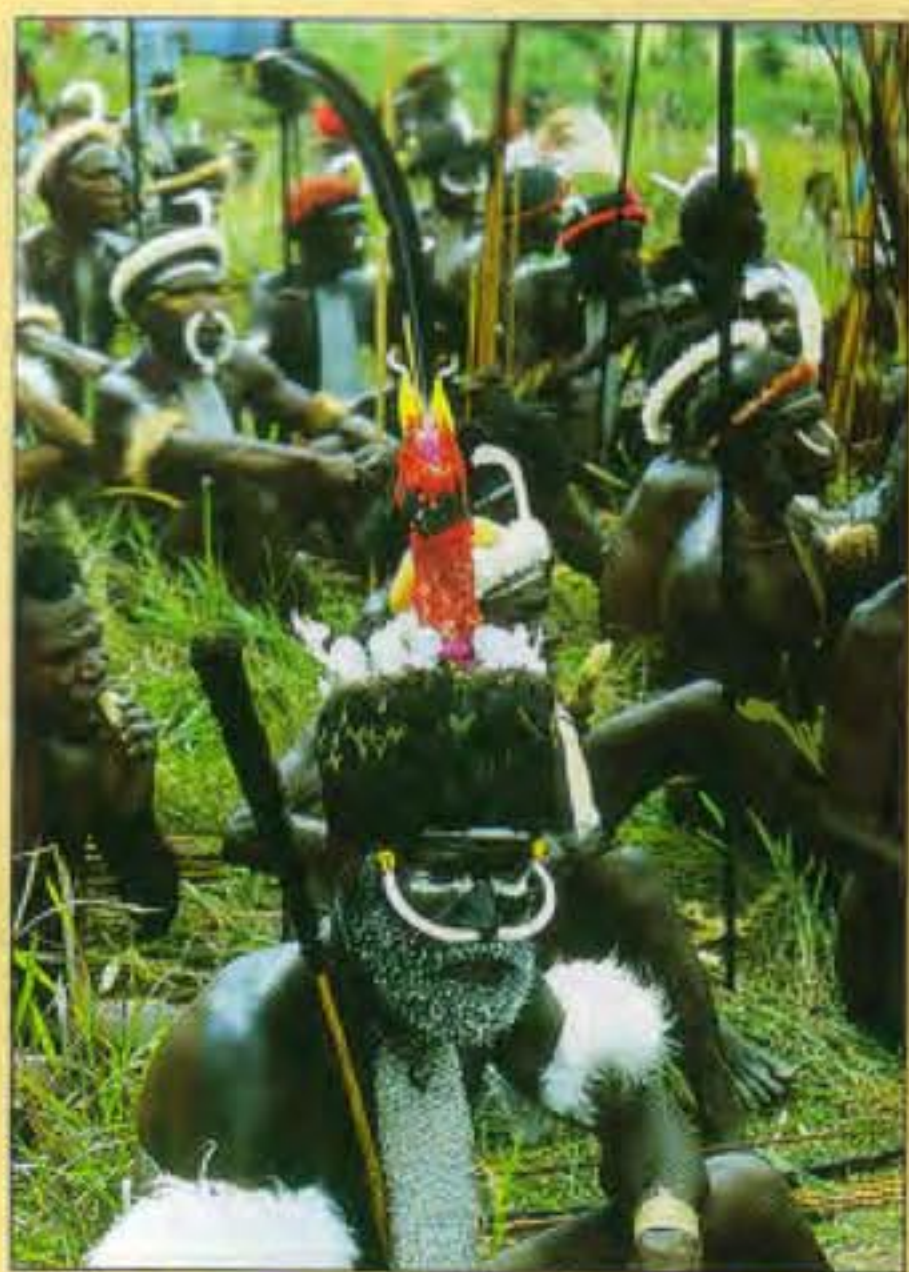
9771211257002

Turistika a Hory – 10. ročník
Trekking – 1. ročník, www.trekking.cz

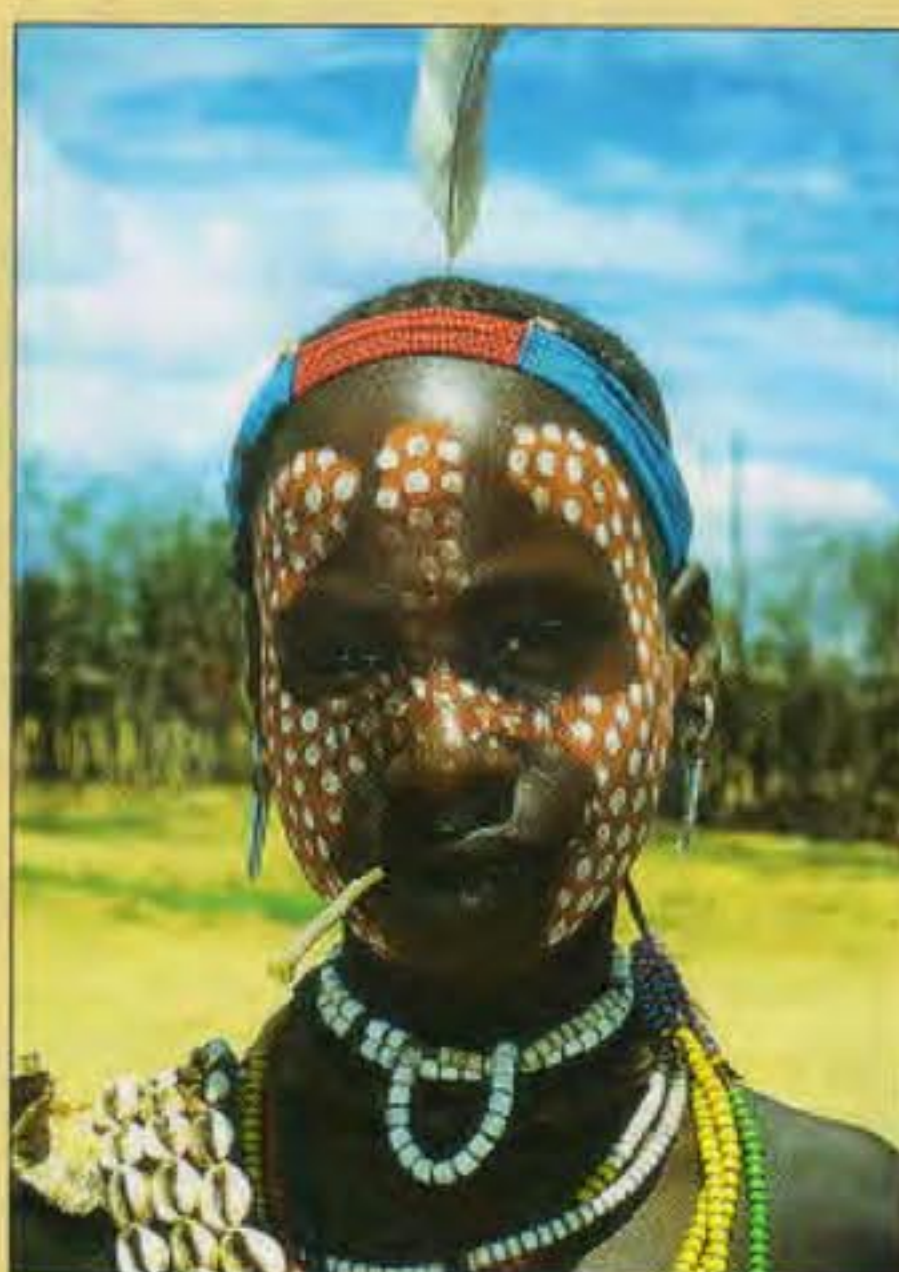
3-4/2002

Výpravy ke kanibalům

Již jen v těch nejneprístupnějších koutech naší planety se zachovaly národy a národnosti žijící v podmínkách evokujících dobu kamennou. Avšak i do těchto míst proniká „moderní“ civilizace se svými vymoženky a zatlačuje, byť někdy možná nechtíc, svébytné kultury. A právě tato místa často navštěvuje Petr Jahoda, jeden z našich nejvýznamnějších cestovatelů současnosti a zároveň prezident Českého klubu cestovatelů. A také autor nádherné knihy „Nazí a divocí“ jejíž recenzi přinášíme na straně 44.

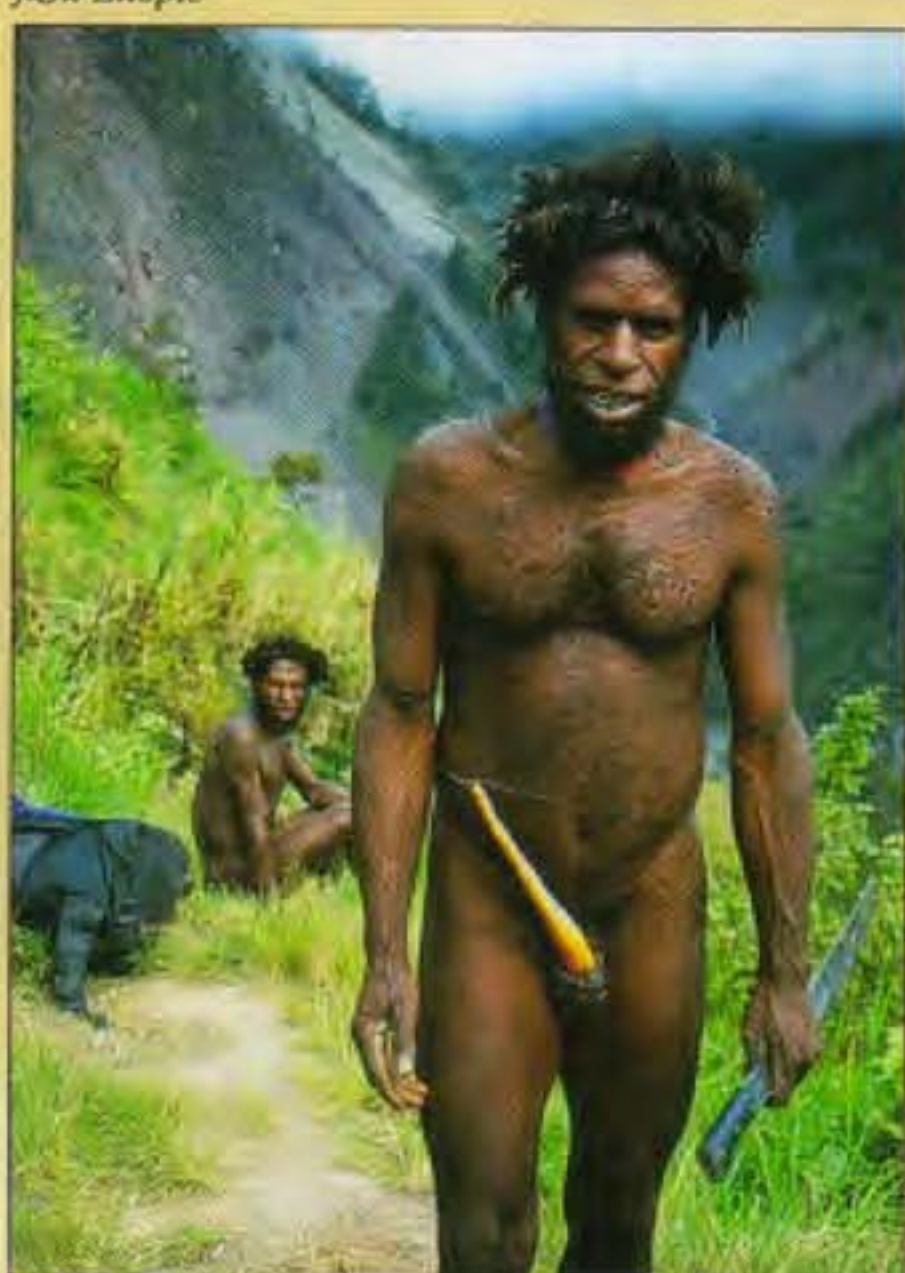
Bojovníci kmene Daniů, nejobávanějších lovců lebek – Západní Papua-Irian Jaya-Nová Guinea

Dívka kmene Karo, jednoho z bojových kmenů jižní Etiopie

Mladá dívka kmene Mursi – jeden z nejděvočejších kmenů Etiopie

Příslušníci kmene Daniů se vraceli z práce na poli

Jsi ročník 63 a již jsi prezidentem Českého klubu cestovatelů. Nejsi na to příliš mladý?

Český klub cestovatelů je nezisková organizace. Má za cíl především propagaci úspěchů českých cestovatelů a také bychom chtěli trochu vychovávat k tomu, jak se chovat na cestách k přírodě, či k odlišně žijícím, nebo smýšlejícím

národům a lidem. Klub nevydělává peníze. Ani já jako prezident nemám žádný plat, takže ona to zase není až taková závratná kariéra jak by se mohlo zdát, je to dobrovolná a neplacená práce. Spousta času a nakonec i peněz. Dlouhou dobu jsme klub a jeho činnost financovali prakticky sami. Expedice a cesty si všichni platí také sami.

Dnes je našimi členy hodně významných českých, ale i zahraničních cestovatelů, spolupracujeme s médii a s některými firmami, které našim členům poskytují slevy, nebo alespoň částečně sponzorují činnost klubu. Zde bych jmenoval zejména CK Poznání, které bych chtěl tímto způsobem poděkovat za velkou podporu, které se nám od ní v současnosti dostává. Ani to však ještě nestačí pokrýt ani náklady na provoz klubu.

Můžeš nám říci, jaké byly Tvé cestovatelské začátky?

Začínal jsem asi jako každý. Jednou jsem si vzal tátovo „tele“ a vyrazil na vandr na Malou Fatru, která je nádherná. „Tele“, to byl poklad z doby první světové války. Do něj jsem dal pár drobností a nahoru přivázal spacák, vzal jsem si ešus a sirky. Jel jsem tenkrát sám a protože jsem nedokázal rozdělat oheň tak aby se voda vařila, pil jsem jen vlažnou vodu, neboť se v ní téměř nevyluhoval ani čaj v sáčku. Později jsem se přidal k jiným partám. Přiznávám, že jsem byl asi divný patron, neboť okolo čtvrté jsem se od skupiny, tedy v době kdy mířila k nejbližší hospodě, odpojil s tím, že se sejdeme později někde v lese. Dodnes mě nějaké vysedávání po hospodách příliš nebaví, ještě tak s kamarády někde na „zahradce“. Pak přišla Šumava, později i lezení, létání a další podobné věci. Pak se otevřely hranice a začalo se s Evropou a dalšími cestami do hor. Takže Matterhorn, Kilimandžáro, ještě později Pamír. Začalo se jezdit do Afriky a já poznal, že jsou také jiné věci než hory. Před tím jsem hodně lezl, především ve Francii, začal jsem i s jeskyňářinou. Mám slaněnu např. Velkou sněžnou, která má hloubku skoro 800 metrů, později mě kamarádi lákali také do Jean Bernarda ve Francii.

Kde mířila Tvá první cesta, která by se dala považovat za etnografickou? Vracím se tím vlastně i ke knize Nazí a divocí.

Má první cesta tohoto charakteru mířila do Indonézie, na ostrov Siberut k Mentawajům a hned další cesta byla do severní Keni. Nechtěl jsem k Massajům, kam jezdí všichni a tak jsem jel na sever k Samburům. Měl jsem tehdy poměrně málo informací, ty se získávaly a dodnes získávají velice těžko. Občas někdo poradí tím způsobem, že řekne to a ono doletíš třeba do Singapore a „pak už se doptáš“.

Vím o Tobě, že jsi snad jako první Čech navštívil nejděvočejší kmen v Etiopii – kmen Surma. Jak

Jsi se o nich vůbec dozvěděl?

Dostal jsem se k nim po své druhé expedici do Etiopie na levý břeh řeky Omo. O Surmech jsem měl informace, že jsou nebezpeční a že vás okradou. Proto jsem tam nechtěl brát další lidi a jel jsem sám. Vždy ale říkám možná první, neboť právě nedávno jsem se dozvěděl o českých geodetech, kteří se na pravou stranu řeky Oma, kde Surmové žijí, dostali během svých měření už někdy v devadesátých letech.

Já jsem se však dostal až do míst, kde se první misionář usadil teprve sedm let před mým příchodem. Jsou to místa, o kterých v Etiopii sice říkají, že jim patří, ale leží až za „hranicí“ kontrolovaného území. Navštívil jsem městečko s vojenskou posádkou, kde to vypadalo jako na divokém západě. Prostě Amerika před dvě stě lety. Tam je „Amerika“ a tady začíná divočina, kde jsou jen indiáni. V tomto případě Surmové a ještě dál kmen Bume.

Nyní trochu osobní otázka. Jsi ženatý?

Ne nejsem, ale mám přítelkyni.

Chtěl jsem se zeptat, jak toto cestování snáší Tvá žena. Takže musím otázku přeformulovat – jak Tvé cestování snáší Tvá přítelkyně?

Už se s tím tři roky snaží vyrovnat, ale příliš se jí to nedaří. Prostě by chtěla jako každá ženská mít svého chlapa doma, nebo jezdit společně. Na to ale nemáme dost peněz a tak se mnou byla alespoň jednou v Etiopii.

Možná má obavy z těch cest. Třeba se bojíš, zdali se vrátíš, nevrátíš?! Ale nyní k další otázce. Dostal jsi se někdy při svých cestách do nějaké extrémní situace? Bál jsi se o třeba o život?

Do takové situace jsem se dostal mnohokrát. Ale jestli myslíš zdali jsem se bál o život co se týká ohrožení „divokými“ lidmi, tak nikdy. Několikrát jsem měl strach, že odejdu úplně bez všeho, zcela okraden. Měli jsme sice několikrát setkání, kde nám bylo „vyhrožováno“ luky a šípy, v Etiopii třeba kalašnikov, který se zde dá vyměnit za jednu krávu. Ale ani tehdy jsem si nemyslel že by své zbraně použili. Navíc jsem se správně, nebo pravděpodobně správně domníval, že do nich stejně nemají náboje... Nikdy se ale nesmí překročit určité meze. V žádném případě těmto lidem nemůžeš dát najevo výsměch. Ve vypjatých situacích se hlídám, abych se neusmál, mohli by si to vyložit špatně. Vždy se snažím řešit situaci tak, aby oni věděli že jsou pány té situace, ale zároveň musíš mít u nich svou autoritu a ukázat, že jsou věci které jim nedovolíš. Zatím se mi to vždy podařilo. Já říkám přečti si tři čtyři knížky o Vinetuovi a můžeš jet. Lidé si prostě cení odvahy, je to o odvaze. I když ji nemáš, musíš ji alespoň předstírat. Na druhé straně se ale nemůžeš nad ně vyvyšovat. Občas se mě lidé ptají, zdali nosím s sebou třeba nějakou střelnou zbraň. Ne nenosím. Ani se samopalem nemůžeš vyhrát. Oni jsou tam doma, ten les patří jim. Oni o tobě vědí a ty přitom nemusíš mít ani tušení že tam jsou. Vezmi si, jak dopadli třeba Američané ve Vietnamu. Prostě musíš se s nimi vždy nějak dohodnout a tou dohodou to musí skončit. Nelze se s nimi rozhádat. Někdy je to

problém. Musíš respektovat jejich právo, musíš se vžít do jejich způsobu chápání. Na Irianu nám třeba Stromoví lidé (Kombajové) ukradli batohy i s letenkami a doklady. Byla to tenkrát moje hrubá chyba. Během pár minut si ale uvědomíš, že nic z toho vlastně nepotřebuješ. Přesto jsme se ale pokusili dostat tyto věci zpět. Začali jsme s nimi vyjednávat. Nikoliv ale z pozice, že nám něco sebrali. Oni nám nic nesebrali, oni to ulovili. My jsme si nešli pro své věci, ale chtěli jsme aby nám oni darovali jejich úlovek. Pokud budeš s nimi jednat z pozice, že ty jsi v právu, tak možná nedosáhneš ničeho, pokud podle jejich práva nebudeš mít pravdu. My jsme skutečně přišli pro jejich majetek. Oni si ho ukořistili a my jsme jim v tom nedokázali zabránit. Ty věci byly jednoznačně jejich, byly uloveny, nikoliv ukradeny.

Jiné to ale je v souvislosti s překonáváním přírodních překážek či třeba lánových mostů. Tady nejsem schopen jednoznačně posoudit tu skutečnou míru nebezpečí, zatím to vždy vyšlo. Žádný most se neutrhá a nikdo nespádl ze skály, tak naštěstí otázka zda mohlo jít o život zůstává pouze polemikou. Mnohdy to asi bylo na hraně, ale s těmito překážkami se musí člověk umět vyrovnat, pokud chce dojít někam, kam jiní nechodí, kam téměř nikdo nechodí.

Vrátíš bych se ještě k předchozí odpovědi. Setkal jsi se s takovýmto lovem domorodců vícekrát? Lovem, který je v našem chápání krádeží?

Ano setkal. Nikdy to ale nebylo vyložené násilným způsobem. Setkal jsem se i s kmeny, které kradou „násilně“. Tedy kradou. Oni nekradou, oni loví, berou si. To nejsou kmeny, které kradou tajně, to je pod jejich úroveň. Oni si to prostě vezmou. Jak již jsem řekl, musíš to vždy posuzovat podle mentality daného národa. Je potřeba se vžít do jejich pravidel a jednat podle nich. Také se ale můžeš ve svém úsudku mylit. Nepřál bych si, abych se někdy zmylil. Je to jako v následujícím příkladě. Když pojedíš do České republiky a povezeš si půl kila heroinu tak za to dostaneš dva, možná čtyři roky. Za dobré chování ti polovinu prominou. Když si přivezeš třeba jen gram heroinu do Malajsie, tak tě za to popraví... Je potřeba respektovat ta jejich pravidla a zařadit se podle toho. Tvé jednání a činy posuzují oni a jim je úplně jedno jak se to dělá u nás.

Asi by to bylo to samé, jako kdybych přijel do Anglie a snažil bych se mermomoci jezdit vpravo...

Přesně. Ale spousta lidí si to neuvědomuje a snaží se k „divokým lidem“ tahat naše pravidla. Někomu se těžko vysvětluje, že u nás a tady to může být úplně jinak.

Nemáš obavy, když navštěvuješ dnes poslední výspy skutečné divočiny, kde lidé žijí ještě doslova prehistorickým způsobem, že se jako cestovatel podílíš na „potlačování“ těchto svěbytných kultur?

Tuto otázku rozebírám ve své knize. Samozřejmě, že se podílíme na ničení této kultury. Podílíme se na ní možná jedním procentem. Na zbylých 99 procentech se podílejí misionáři. A misionáři byli vždy všude dříve než my. Všude.

Dnes snad nejsou místa kam by se nedostali, snad jen ve Stolových horách, kam se zatím nedokážeme dostat ani my. Možná že tam bychom se mohli dostat k lidem, kteří ještě nikdy neviděli bílého člověka. S tím „potlačováním“ je to ale poněkud složitější. Některé africké kmeny vlády konkrétních zemí „civilizují“ již více jak sto let a dosud se jim to nepovedlo. Prostě tito lidé nechtějí přijmout náš způsob života. Naopak lidé na Nové Guinei po civilizačních vymoženostech touží. A máme právo nutit je žít jako ve skanzenu? My, kteří si po návratu domů pustíme televizi a do mikrovlnky strčíme hamburger? Kdo má právo rozhodnout co je pro domorodce dobře?

Která z cest Tě nejvíce poznamenala, přesněji řečeno, byla některá z cest přelomová, cesta která Ti nejvíce dala?

Ono to ani nebyla cesta. Byla to Lipnice, respektive lipnická Prázdňinová škola, která byla ještě za totality. Tam jsem se poprvé naučil hrát si na dobrodružství. Skákali jsme do lomu, brodili se potoky, lezli přes údolí po lanech... Bylo to uměle vytvořené dobrodružství, které nás učilo řešit neobvyklé situace, rychlému rozhodování, samostatnosti ale také týmové práci. Začalo se mi to moc líbit. A neovlivnila mě jen Lipnice, ale pak i další lidé právě z této školy. Jeskyňáři jsme, jezdili jsme na vodu, lezli... Dál jsme se učili překonávat přírodní překážky a hlavně improvizovat, jen tak pro radost, že to jde. Kamarádi z Lipnice mě přivedli k tomu, co celý život dělám, s jediným rozdílem. Dnes se všude, kde to jen trochu jde, snažím dobrodružství vyhubat. Takže to nebyla jedna cesta, byla to malá parta lidí, kteří byli ochotní toho hodně udělat pro druhé. Moje, lezení, jeskyňáření a nakonec potažmo také tyto náročné expedice, to vše nastartovala právě ta Lipnice, někde napůl cesty mezi Prahou a Brnem.

Máš nějaký nesplněný cestovatelský sen, místo, kde by ses chtěl podívat?

Většina cestovatelů obvykle říká, že se o tom nemá hovořit. Já mám takový sen, cestu do jižního Súdánu. Ale nejsem si jistý, jestli tam má cenu ještě jezdit, jestli jsou ještě Dinkové a Nubové stejní. To je takový malý sen. Velkým snem je centrální Kongo a ještě větším snem jsou již zmíněné Stolové hory, tedy realizovat expedici k Yanomamům.

Děkuji za rozhovor, přeji ještě mnoho cestovatelských zážitků a vždy šťastné návraty.

Otakar Brandos